

Πόλη, Άνθρωπος και Αστικές Καινοτομίες

Του κ. **Ανέστη ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ**

Χωροτάκτου - Πολεοδόμου
του Univers. de Bordeaux

Οι τελευταίες εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση έφεραν ένα νέο μήνυμα: πρόκειται για το πέρασμα από το κομματικό επίπεδο στο πολιτικό και τοπικό, το οποίο παίρνει υπαρκτή διάσταση στη συνείδηση του Έλληνα Πολίτη, που αρχίζει τώρα να βλέπει ως αντίπαλο όχι τον κομματικό αντίπαλο, αλλά τα προβλήματα της πόλης του.

Το πέρασμα αυτό, του οποίου πρόξενος είναι το πρόγραμμα ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, όσο επαναστατικό κι αν φαίνεται ή και εάν ακόμα προκαλεί αντιδράσεις τόσο στους Πολίτες όσο και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, είναι απόρροια εμπειριών που έχουν γίνει ήδη γνωστές και έχουν ήδη δοκιμασθεί στην υπόλοιπη Ευρώπη. Τώρα, ο προβληματισμός του Έλληνα Πολίτη γίνεται πιο ουσιαστικός γιατί αναζητά τρόπους που θα βελτιώσουν την ποιότητα της καθημερινής του ζωής μέσα σ' αυτό το πολύπλοκο σύστημα που λέγεται **πόλη**.

Είναι δύσκολο να δώσει κανείς έναν ορισμό για την πόλη χωρίς να λάβει υπ' όψη την σημαντική οικουμενική δυναμική αλλαγής που την επηρεάζει καθώς, επίσης, τις βαθιές διασυνδέσεις μεταξύ των πόλεων και μεταξύ των πόλεων αυτών και της ενδοχώρας τους. Ο Geddes αναφέρει, ότι «η πόλη είναι μία πράξη δράματος», ο Αλκαίος (7ος π.Χ. αιώνας) σημειώνει ότι «ούτε σπίτια με όμορφες στέγες, ούτε οι καλοχτισμένοι τοίχοι, ούτε τ' αυλάκια, ούτε οι ναύσταθμοι κάνουν την πόλη, αλλά οι Άνθρωποι, που είναι σε θέση να αξιοποιούν τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται».

Οι αναφορές αυτές αλλά και σχετικές πολλών άλλων, μας οδηγούν στο συμπέρασμα, ότι η πόλη είναι ένα δυναμικό και σύνθετο κοινωνικοοικονομικό και ανθρώπινο οικοσύστημα: δεν είναι απλώς ένα κομμάτι αναπόσπαστο του χώρου, αλλά ανήκει σ' ένα ευρύτερο σύνολο επιπέδων, τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, παγκόσμιο. Οι πόλεις είναι δίκτυα δικτύων και ταυτόχρονα πόλοι παγκόσμιων δικτύων. Η τεχνολογία, οι πληροφορίες και οι αγορές είναι παγκόσμιες, οι κοινωνίες όμως είναι τοπικές. Ο ανταγωνισμός κατανέμεται άνισα από γεωγραφική άποψη και οι νέες τεχνολογίες έχουν την δύναμη να εξουδετερώνουν τις αποστάσεις και να διευρύνουν την γεωγραφική κατανομή, χωρίς να αποτρέπουν υποβαθμίσεις, όπως π.χ. εκείνη του μερικού περιβάλλοντος.

Ποιά είναι όμως τα αίτια της υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος; Η υπερκατανάλωση, η αύξηση της παραγωγής, η ανικανότητα της αγοράς να διαχειρισθεί σωστά τη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων κ.ά. Η κατανάλωση θεωρείται η κυριότερη αιτία υποβάθμισης. Τα συστήματα συγκοινωνιών επικρίνονται παντού ως μη αποτελεσματικά. Το αυτοκίνητο «κλέβει» όλο και περισσότερο χώρο από τους πεζούς, οι χώροι συγκέντρωσης και επικοινωνίας των ανθρώπων συνεχώς συρρικνώνονται, ενώ η ατμοσφαιρική ρύπανση εγκαθίσταται στην ατμόσφαιρα των αστικών κέντρων.

Ως εκ τούτου η ανάγκη για πολιτικές αναγέννησης των πόλεων εμφανίζεται επιτακτική.

Η αναγέννηση και αναβάθμιση των πόλεων εξαρτώνται από δύο βασικές έννοιες: **την εξέλιξη και την πρόοδο**. Η πρόοδος και εξέλιξη πηγάζουν και εξαρτώνται από την κανότητα των πόλεων να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις του μέλλοντος, να προσαρμοσθούν, να ανταποκριθούν, καθώς, επίσης, και από την δεκτικότητα τους στην αλλαγή. Από την άλλη βέβαια, οι παράγοντες αυτοί εξαρτώνται και από την ετοιμότητα των Πολιτών στο να συμμετάσχουν δραστήρια στην εξέλιξη, (η ενεργός άσκηση της ιδιότητας του Πολίτη είναι η συμμετοχή του). Οι κάτοικοι των πόλεων καλούνται όλο και περισσότερο να ενεργούν ως φορείς συνεργασίας, παρά διαμαρτυρίας.

Το κλειδί της πρόοδου είναι η **καινοτομία**, εφ' όσον συνοδεύεται από μία δυνατή και αποφασιστική πολιτική βούληση, που θα επιβάλει την εφαρμογή της, αψηφώντας το πολιτικό κόστος. Απλές παρεμβάσεις μπορούν να επιλύσουν σύνθετα προβλήματα, και να επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στο πέρασμα του χρόνου.

Η **αρχή της αστικής αειφορίας** συνδέει τις πόλεις με το μέλλον του πλανήτη. Ο χάρτης των Ευρωπαϊκών Αειφόρων Πόλεων, που έγινε στο Aalborg το 1994, παρουσιάζει την βιωσιμότητα ως μία δημιουργική τοπική διαδικασία, η οποία αναζητά την ισορροπία και εκτείνεται σε όλους τους τομείς λήψης αποφάσεων. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι εκείνη, που βοηθά μικρές και μεγάλες πόλεις να βασίσουν τα πρότυπα διαβίωσης στην φέρουσα ικανότητα της φύσης (Fondation Européenne 1996, OCDE 1996, UNESCO 1988, Διεθνής Τράπεζα 1994). Όλο και περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις μετατρέπονται σε εργαστήρια περιβαλλοντικών και αστικών καινοτομιών με υψηλή πειραματική αξία και με στόχο την επίτευξη της αειφορίας. Η κυριότερη προσπάθεια, που πραγματοποιείται είναι η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών με στόχο την αποτελεσματική συμμετοχή τους και μεταξύ τους συνεργασία μ' ένα και μοναδικό στόχο την ε-

Center of Education Research and Development

Constantinos I. DARAMARAS

Ph. D. University of LEICESTER, M.A., Attorney -at-Law

COPYRIGHT AND CHALLENGES TO COPYRIGHT: THE CASE OF «PIRACY» AND «PRIVATE COPYING»

Prefaced by Professor Const. GE. ATHANASSOPOULOS

A t h e n s , 1 9 9 9

* * *

Κέντρο Επιμόρφωσης Μελετών Έρευνας και Ανάπτυξης

Κωνσταντίνος Ι. ΔΑΡΑΜΑΡΑΣ

Διδάκτωρ Παν/μίου LELCESTER Αγγλίας, M.A., Δικηγόρος

COPYRIGHT ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ COPYRIGHT: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ «ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ» ΚΑΙ ΤΗΣ «ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΗΣ»

Πρόλογος Καθηγητού Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Α θ ή ν α ι , 1 9 9 9

πίλυση των αστικών τους προβλημάτων. Πολίτες με αντικρουόμενα συμφέροντα έρχονται σε επαφή προκειμένου να επεξεργαστούν περιβαλλοντικούς νόμους και χάρτες.

Το οικολογικό χωριό **Understenshojden** στην Σουηδία¹ είναι ενδεικτικό παράδειγμα βελτίωσης του αστικού μεταβολισμού με οικολογική αυτοοικοδόμηση και συμμετοχή των χρηστών στην σχεδίαση. Το **Schwabach**, μία μικρή αυτόνομα οργανωμένη γερμανική πόλη, αποτελεί παράδειγμα της προσπάθειας εφαρμογής μίας αστικής πολιτικής οικολογικού σχεδιασμού. Η **Perugia**, με την πεζοδρομηση του ιστορικού της κέντρου το 1971, (κατασκευάστηκαν κυλιόμενες σκάλες για την σύνδεσή του με τη σύγχρονη πόλη, καθώς και με τους χώρους στάθμευσης), είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα καινοτομιών ακόμη και σήμερα, διότι κατάφεραν να δημιουργήσουν έναν υψηλής αξίας χώρο αστικής αρχαιολογίας. Πόλεις όπως η **Sienna**, το **Galway**, η **Evora**, διαθέτουν εκατοντάδες οργανώσεις Πολιτών, που αναλαμβάνουν την διοργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή εθελοντική δράση. Πριν μερικούς μήνες το **Παρίσι** και άλλες 34 πόλεις της Γαλλίας συμμετείχαν στην πρώτη συμβολική ημέρα χωρίς αυτοκίνητο. Στην **Doukerk** οι Επιτροπές Γειτονιάς με μέλη παιδιά ηλικίας 12 και 13 ετών, υπόσχονται πολλά για το μέλλον της πόλης. Η συμμετοχή των παιδιών ως «υπεύθυνων πολεοδομικού σχεδιασμού» στην **Kitee** στοχεύει στην εκπαίδευση ενεργών Πολιτών όσον αφορά, στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και στην ευθύνη για το τεχνητό και φυσικό περιβάλλον τους. Εννιάοσοι μαθητές μελέτησαν την ιστορία του **Helsinki** και στην συνέχεια σχεδίασαν εκ νέου το κέντρο της πόλης.

Οι προσπάθειες αυτές για την δημιουργία σθεναρών πόλεων, φιλικών προς το περιβάλλον πρέπει να αυξηθούν και στην Ελλάδα. Μία μη συμμετοχική κοινωνία είναι εγγενώς μη αειφόρα και η συμμετοχή των Πολιτών είναι κοινός παρονομαστής προγραμμάτων που εγκαινιάζουν την νέα εποχή.

Η εκπαίδευση και ο εκπολιτισμός είναι δύο βασικά στοιχεία, μέσω των οποίων η υπέρβαση της ατομικότητας μπορεί να ξεπεραστεί. Φθάνει κανείς να σκεφθεί τα Προγράμματα σχεδιασμού και αποκατάστασης, τα οποία στηρίζονται στην διαβούλευση με τους κατοίκους τα οποία εφαρμόζονται σε πολλές πόλεις της Ευρώπης. Στην **Βαρκελώνη** οι **Ολυμπιακοί Αγώνες** του 1992 αποτέλεσαν σχολείο άσκησης κοινωνικών δικαιωμάτων. Στην **Κοπεγχάγη** και στην **Βιέννη** Προγράμματα ανάπλασης του κεντρικού ιστού έχουν ως ακρογωνιαίο λίθο την βούληση των κατοίκων.

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, πρέπει να κατανοήσουμε και να συνειδητοποιήσουμε τις αλλαγές που επέρχονται στις πόλεις μας και ακόμη, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι μοναδικό όραμα του Πολίτη είναι μία ανθρώπινη πόλη, ένα ανθρώπινο πρόσωπο για το αστικό περιβάλλον.

Οι πόλεις δεν μπορούν να προοδεύσουν χωρίς καινοτομίες, οι οποίες όμως από μόνες τους δεν αποτελούν επαρκώς παράγοντα αλλαγής. Οι νέες ιδέες πρέπει να συνοδεύονται από την κινητοποίηση του δημιουργικού δυναμικού της πόλης. Η επιτυχία των καινοτομιών δεν είναι ποτέ εγγυημένη, αλλά η αποφυγή ανάληψης μίας καινοτομίας είναι σίγουρα συνώνυμο αποτυχίας. Δεν υπάρχει σημαντικότερη καινοτομία από την παύση μίας καταστροφικής κατάστασης.

Κάθε καινοτομία γίνεται για να ξεπερνιέται. Η αλυσίδα των καινοτομιών καθορίζει το μέλλον των πόλεων. Οι στείρες πόλεις λιμνάζουν, οι καινοτόμες προοδεύουν. Με την καινοτομία, η ουτοπία του σήμερα αποδεικνύεται δυνατότητα του αύριο, έστω και ετεροχρονισμένη...

1. Βλ. **Κ.Ε.Μ.Ε.ΑΝ.: Επιστ. Υπεύθ. Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δημοσιότητα και ευαισθητοποίηση στα Μ.Μ.Ε. για θέματα ανάπτυξης και απασχόλησης. Η περίπτωση της Περιφέρειας Αττικής, Αθήνα, 1994.**